

XIII EVF. * SZAM 168
(CII) — Kolozsvár, 1930
augusztus 2 Szombat
5690 EV - AB 8

TAXA POSTAL
PLATITE in NUMERAR
No. 244.716/929

Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassai-
utca) 10. szám. Telefon: 9-77.

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Egész évre 1150 Lei
Félévre 600 "
Negyedévre 320 "
Egy hónapra 110 "

KÜLFÖLDI
ELŐFIZETESI ÁRAK:

Egy kóra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel.

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A vitássá tett szuverenitástól a montevideói sport- háborúig

— Külpolitikai figyelő —

A forradalmi vívmányoknak és újításoknak is megvan az a tragikumuk, hogy idővel konzervatívizmussá, vagy éppen reakcióvá válnak. A francia forradalom például a nemzeti szuverenitást mint egyik alapvető emberi jogot kodifikálta a szabad népek számára, azonban az egyház és a monarchiák nemzetközi imperializmusával. Ez a kodifikált jog indította el egész Európában a nemzetiségek felszabadulási harcát, illetőleg nemzeti államokba való tömörülésének akarását. Amióta azonban a világháború után alakult új szuveren nemzeti államok úgy értelmezték szuverenitásukat, hogy joguk van az állam érdekében elnyomni az ő területükön is megmaradt nemzetiségeket — azóta a nemzeti szuverenitás fogalma meglehetősen diszkreditálódott. Diszkreditálódott azonban nemcsak az új államalakulatokkal összefüggésben, hanem a nagyhatalmakra vonatkoztatva is, melyek ma már szintén alá vannak vetve a nemzetközi behatások politikai és gazdasági ellensúlyozásainak.

A szuverenitás tehát nem tabu többé, mint tíz év alatt, lassan bár, de annál biztosabban megfutotta a maga lefelé ívelt pályáját. A haladó világ és annak vezetője mindeztideig meglehetősen bátoran és óvatosan vette revízió alá a nemzeti szuverenitás abszolút jogát, míg pár nappal ezelőtt, az interparlamentaris unió londoni konferenciáján, igen előkelő nemzetek igen előkelő politikai egész nyíltan kimondották a varázs-szót: „a nemzeti szuverenitás nem jelentheti többé a kisebbségek elnyomását, de nem jelentheti egyáltalán az elnyomását”.

Ez a kijelentés és az a megállapítás, hogy Európa mai vajdó korszakában, amikor a népek testvériesülésének és gazdasági együttműködésének eszméje mind több és több realitást körölgényez, jelentős, talán a legjelentősebb eszmei, sőt tárgyi megnyitkozás. Ahogyan az internacionalizmus felől csak a kialakult és kulturális értelemben vett, tiszta nacionalizmuson keresztül vezet az út, azonképpen az állami szuverenitás — a történelmi fejlődés iránya és kényszer szerinti — egy magasabb szuverenitásba, a népek testvériesülésének és közös érdekeinek szuverenitásában oldódik fel.

Az interparlamentaris unió konferenciáján elhangzott fenti kijelentések még nem tettek. Mégis azt jelentik, hogy a történelmi pillanat elérkezett a nemzeti szuverenitás régi értelmezésének megújítására, ami kisebbségi sorsunk szempontjából talán egy jobb és igazságosabb korszak bevezetését jelenti.

Ugyanezek az interparlamentaris unió londoni konferenciáján történtek, hogy Loeb, a német birodalmi gyűlés elnöke, hosszantartó előadásban a parlamentarizmus válságát fejtegette. A parlamentek nemzetközi fórumán is elhangzott tehát az első kritikai szó a parlamentarizmusról, melyek válságáról ma nemcsak beszélnek, hanem ezt a válságot a különböző diktatúrák keletkezése is bizonyítja. Loeb elnök kritikája a parlamentarizmusról annál is inkább érdekes és gyölemreméltó, mert egy szocialista szellemű hangzott el; a szocialisták pedig csaknem világsszerte a feltétlen parlamentarizmus alapján állanak. A népek válság közepette, amely Európában alapjaiban rázza meg, a parlemen-

tarizmus válsága kétségtelesen nem utolsó jelentőségű. S ezért érthető, hogy a parlamentarizmus lehívőbbjei is keresik és kutatják azokat a módosításokat, amelyek az úgynevezett „fecsegő bodé” bajait, sőt olykor kétségkívül veszedelmes bajait volnának hívva orvosolni. Loeb elnök a parlamenti decentralizációban látja a válság megoldásának lehetőségét. Ez azonban nem jelentene egyebet, mint a parlamenti szuverenitásnak több-kevesebb szuverenitásokra való felbontását. Holott a parlamentarizmus valódi baja éppen az, hogy szuverenitásán régen túlnőttek azok a gazdasági és katonai szuverenitások, amelyek sokszor nem hajlandók engedelmeskedni a parlament tekintélyének és parancsának. A másik nagy baj, hogy a parlamentek személyi összetétele nem mindenütt a legjobbak, hanem csupán a leggyesebbek akarátat érvényesíti és tultengő politikizmusuk nem teszi lehetővé a szuverenitást lett gazdasági, közigazgatási erők, legtöbb esetben népi- és államellenes érdekeinek letör-

ését. A parlamenteken túlnőtt az élet, túlnőtt a modern technika és gazdasági élet s ha azt akarjuk, hogy a parlamentarizmus ismét az élet és valóban a népakarat kifejezője legyen: akkor úgy kell reformálni, úgy kell szervezen újjáépíteni, hogy összhangban legyen a modern követelményekkel s ne a cifra szónoklatok, hanem a tettek és gyors eslekvések fóruma legyen.

A különböző nemzeti türelmetlenségek és sovinizmusok mellé most egy új, de a többieknel egyáltalában nem kellemebb sovinizmus sorakozik. Sportsovinizmusnak nevezhetjük s mint minden sovinizmus, ez is a béke veszélyeztetője. Uruguay fővárosában, Montevideóban az uruguayi csapatok megverték a válogatott argentinai sportcsapatokat, mire a mérkőzésen hatalmas számban résztvevő argentinaiak és uruguayiak között formális ütközetre került a sor. Valóságos forradalom zajlott le Montevideo utcáin, ahol azonban a tömeg nem kenyérért, nem jogért, nem

szabadságért tüntetett, hanem a brutális nyersérgé jogaiért. Ugy látszik, a vad és romboló ösztönöknek valahol ki kell élniök magukat. Ha nincs alkalmuk tényleges, vagy mesterségesen szított nemzeti ellentétekben kirobbanni, úgy a sport területére menekülnek. Ez a tény a háboru barátait és teoretikusait igazolná, ha nem tudnók, hogy a professzionista sportörület éppúgy mesterséges lélektani megnyilvánulás, mint a romboló és összeférhetetlen nacionalizmus. A modern sportnevelés, mint politikai és kulturális tényező, meglehetősen mostoha elbánásban részesül világsszerte, illetőleg hamis vágyára terelődött. A professzionista sportot igen sok országban militarizálták, ami természetesen éles ellentétben áll a pacifista szólamokkal és a pacifizmusra való törekvésekkel. A politikai pacifizmus mellett oda kell sorakoznia a sportpacifizmusnak is, mert hiszen a sport: a testápolás, az egészség és nem a nemzeti veszenegés céljait kell hogy szolgálja. (s. l.)

Junian igazságügyminiszter egy harmadik vizsgálat lefolytatását rendelte el Borsán

Berindei és Dumitrescu megtörték a börtönben és felbujtóikra hártják a felelősséget. Dr. Fischer József 20 új tanu kihallgatását kérte a szigeti ügyészségtől

Kirlibabán elfogtak egy borsai asszonyt, aki leveleket vitt Zelea Codreanunak

Sighet—Máramaros-sziget, augusztus 1. (Az Uj Kelet tudósítójától). A szigeti törvényszék ügyészségi fogházának folyosóján tompan koppannak a szuronyos ór léptei. A 14-es számú cella előtt megállunk és kiserőnk rámutat a vasreteszes nehéz faajtóra:

— Itt lakik Berindei tisztelendő ur...
A kémlőlők felvonódik egy pillanatra. A tiszteletes a pricesen fekszik, arca a fal felé fordulva, szótlanul. Talán az eseményekben gazdag közelmúlt fölött medítát ez az ember, aki a közép-kori kuruzslás eszközeitől sem riadt vissza, hogy pokollá változtassa egy eladig békés vidék életét. A mosmszédos cella Dumitrescu tiszteletes ur otthonul szolgál, egy harmadik, közös eulában pedig azok a parasztagítatórok lagnak, akik altiszti szolgálatot teljesítettek a két pap mellett. A paraszrok esőndőcen diskurálnak egymással.

Az éhségstrájk végétért, máhelyt megérhőceit az első hazai esomag

Kiserőnk elmondja végül, hogy az éhségstrájk csak addig tartott, míg a foglyok megkapták az első élelmiszerszállít mányt otthonról. Berinderől és Dumit-

rescuról furcsa dolgokat beszélnek itt Szigeten, ahol talán még a fogházak élete is a nagy nyilvánosság előtt játszódik le. Azt mondják, hogy a két pap csak az első napokban viselte oly konok daccal a börtönlakók egyhangu sorsát. Az utolsó pillanatig remélték, hogy a törvényszék nem fogja megerősíteni az ellenük kibocsátott letartóztatási végzést. Az utolsó pillanatig hitték, hogy ugyanazok a befolyásos körök, amelyek eddig Máramaros-szigetről igen sok jóindulattal támogatták őket akciójukban — most ki fogják őket emelni a börtönből, ahogyan megakadályozták letartóztatásukat három hónappal ezelőtt, amikor elsősorban robbantak ki az agitációk a máramarosi havasokon. Azt mondják hogy most, amikor látják, hogy sorsukat nem kerülhetik el, igyekeznek elhárítani maguktól a felelősséget, azt hangoztatják, hogy felbujtóik utasítására jártak el és keserű szemrehányásokkal illették azokat, akik váltig biztatták őket s akik most óvatosan háttérbe vonulnak — min den közösséget megtagadva velük.

Most már a kormány is tudni szeretné az igazságot

Dr. Fischer Józsefnek Junian igazságügyminiszterrel folytatott tárgyalá-

sai nem maradtak eredmény nélkül. A legújabb események arra engednek következtetni, hogy ma már a kormány szeretné tudni:

Mi idézte elő tulajdonképpen a borsai tüzkatasztrófát és mi volt az oka annak, hogy ezt a szerencsétlen falut nem napok, vagy hetek, hanem hónapokon keresztül terrorja alatt tarthatta néhány agytlasz fiatalember? A kormány tisztában van ma már azzal, hogy milyen értékkel birnak Juga Gábor vármegyei prefektus sztereotip táviratai a megyében uralkodó „tökéletes” nyugalomról, amelyeket Vajda belügyminiszter rendszerint akkor vett kézhez, midőn Borsáról és a környező falvakból hanyathomlok menekült a zsidóság. És nem tévesztette el hatását a kormány előtt az sem, hogy a prefektus a tűz után közvetlenül dr. Salamon Miksa körorvos nevében leadott apokrif nyilatkozattal igyekezett a tűz okát az orvos személyzetének gondatlanságát megjelölni. Ezt a nyilatkozatot a kormány letáviratoztatta az összes külföldi sajtóügynökségeknek és így annál is kinosabban érintette az a cefolat, amelyet Salamon dr. az Uj Keletben közzétettett és amelyre vonatkozólag a prefektus a mai napig sem tudott megfelelő felvilágosításokkal szolgálni. Abból a dossziéből viszont, amelyet Junian igazságügyminiszter elé terjesztettek — sehogy sem tudott az igazságügyminiszter meggyőződni arról, hogy a borsai tüzkatasztrófa valóban szerencsétlenség idézte elő.

Megindul Borsán a harmadik vizsgálat

Ezek voltak az előzményei annak, hogy egy szép napon Fildan dr. nagyváradi táblai ügyész megjelent Máramaros-szigeten, áttanulmányozta az agitációkkal és tüzzel kapcsolatos aktákat. (Folytatása a harmadik oldalon).

Nagyváradi Zsidó Fiuinternátus

Gradea, Str. Delavrancea 17. (Ritook Zs.-u.)

A nagyváradi Társulati Kereskedelmi, az Orth. Gimnázium és a Zsidó Liceummal kapcsolatos Elsőrendű kóserellátás. A növendékek szaktanárok által való előkészítése. Felvilágosítással szolgál az internátus igazgatója Szifágyi Adolf Lic. tanár

Prospektust kívánatra díjtalanul küldünk!

Hogyan folyt le a két első vizsgálat Borsán?

(Az első oldali cikk folytatása)

Majd kiszállt Borsára és váratlan házkutatásokat rendelt el. A táblai főügyész részletes jelentést tett tapasztalatairól az igazságügyminiszternek. Fildán dr. minden közelebbi felvilágosítást megtagadott arra vonatkozólag, hogyan történt eleget kötelességüknek a máramarosi hatóságok. Az igazságügyminiszter környezetéből kiszivárgó hírek szerint azonban a borsai tűzvizsgálat új fázisához érkezett el. Sorrendben immár a harmadik fázisához. Az első vizsgálat — amelyet a tűz napján tartottak meg helynyében a hatóságok képviselői — arra a konklúzióra jutott, hogy a katasztrófát kéménytüz idézte elő, amely Salamon dr. házában keletkezett, nevezetesen azért, mert a kéményeket már hónapok óta nem tisztogatták a személyzet gondatlanságából kifolyólag. Ezzel szemben úgy dr. Salamon, mint eselédai, váltig hangoztatták, hogy a kéményeket alig 4-5 nappal azelőtt tisztították ki. Erre megvizsgálták az orvos házában romjait. A házból egyetlen kémény maradt épen és ennek ajtaját nyitva találta a vizsgálóbizottság. Ebből a leletből az a formailag helytálló és logikusnak látszó konklúzió következett, hogy az azon kipattanó szikra borította lángba a falut. Igen ám, de kiderült, hogy ez az ominózus kémény az orvos rendelőjéből nyílt, ahol is már kerek négy hónap óta nem csináltak tüzet. És mindezek te tejébe jelentkezik a visói kéményseprő ésekkü alatt valjha, hogy ő az összes kéményeket gondosan bezárta.

Uj vizsgálóbíró fogja levezetni a harmadik vizsgálatot

A máramarosszigeti hatóságok hipotézisei — amelyek lehetnek jóindulatúak is, — eképpen omlottak össze az események sulya alatt. Moldovan tartományi igazgató, dr. Fischer József intervenciójára egy második vizsgálat lefolytatását is elrendelte. Ez a második vizsgálat azóta is folyamatban van... Chindris főügyész a büntető perrendtartásra való hivatkozással minden felvilágosítástól elzárkózik... Nem lehet tehát csodálkozni azon, ha Junian igazságügyminiszter szívesen látta Fildán dr.-t leküldeni Borsára. Hogy mit végzett Nagyvárad táblai főügyésze Máramarosban, arra csak következtetni lehet abból, hogy Junian igazságügyminiszter a mai nappal elrendelte egy harmadik vizsgálat lefolytatását. Ezt a vizsgálatot bu karesti jelentés szerint uj vizsgálóbíró fogja levezetni. Az igazságügyminiszter kijelentette a zsidó parlamenterek előtt, hogy kívánságának megfelelően ez alkalommal kizárólag Borsán fogják eszközölni a kihallgatásokat. Az alárendelt hatóságok utasítást kaptak, hogy mindenkit hallgassanak meg, akinek valami közölni valója van a tűz keletkezésével kapcsolatban. A borsai zsidók ugyanis arról panaszkodtak — és ez a panasz eljutott az igazságügyminiszterhez —, hogy az eddigi vizsgálatok során nem volt alkalmuk teljes vallomást tenni a nyomozó hatóságok előtt. Eseteket beszélnek arról, hogy egyeseknek kihallgatása a következőképpen folyt le:

Hatóság: Ki gyújtotta fel Borsát?
Tanu: Azt nem tudom, de...
Hatóság: A többi engem nem érdekli...

Hatóság: A kihallgatás véget ért.
Husz tanu kihallgatását kérte Fischer József

Dr. Fischer József most beadvánnyal fordult a máramarosszigeti törvényszék ügyészségéhez, amelyben husz tanu kihallgatását kérte a borsai tűz keletkezésével kapcsolatban. A beadvány ismételt hangsúlyozza, hogy a borsai tűz során a gyújtogatás gyanúja merült fel, am a gyújtogatók személye mindaddig homályban maradt. Miután ugy az állam, mint az igazságszolgáltatás érdekei megkívánják azt, hogy a tűz keletkezésének összes körülményei megnyugtató formában megvilágítást nyerjenek, szük ségesnek látszik a fentebb említett husz tanu kihallgatása. A beadvány kéri végül, hogy a nyomozó hatóságok a kihallgatások során jiddis nyelvű tolmácsokat is alkalmazzanak.

Ki kell derülnie az igazságnak

Talán ez a harmadik vizsgálat világszerte fog deríteni a borsai katasztrófa keletkezésének okaira. A tűz kitörésének pillanatától kezdve nem szüntünk meg hangoztatni, hogy a borsai romok jessző kérdőjelként emelkednek a közvélemény felé s hogy mi sem természetesebb, minthogy a felzaklatott közvélemény összefüggést keres a gyűlöletet hirdető polyánai harangok és az agyongyötört borsai zsidók tragédiája között. Mindaddig nem sikerült perrendszeri adatokkal bizonyítani, hogy a borsai katasztrófát bűnös kezek munkája idézte volna elő. Hogy miért, azt nem kívánjuk most bizonyítani. Am nem kevésbé igaz az is, hogy perrendszeri bizonyítékok döntik meg a hatóságoknak mindazon feltevéseit, amelyek révén a szeren esztelenségnek, vagy gondatlanságnak igyekeztek a tűz keletkezését tulajdonítani. És a közvélemény mindaddig nem lesz megnyugtatható, a lelkek békéje mindaddig nem lesz helyreállítható, amíg az igazság — bármi is legyen az! — ki nem fog derülni.

A veszedelem még mindig nincs elhárítva

Ugyanakkor azonban a máramarosi béke és nyugalom helyreállításának organikus szükségessége az is, hogy lerántsák a leplet mindazokról, akik az agitációt nyíltan, vagy titokban alimantálták. Kirlibabán elfogtak egy borsai parasztszozonyt, aki tarisznyájában leveleket vitt Jasiba Zelea Codreanunak.

A mai látszólagos nyugalom leple alatt tehát tovább folyik a kutmérgező aknamunka. A szálak azonban nemcsak Zelea Codreanuhoz vezetnek el. Ma már teljesen kétségtelen az, hogy a borsai lel készek Máramarosszigetről is kaptak instrukciókat, még pedig olyan pozíciókat betöltő személyektől, akiknek feladata és hatásköre éppen törvényellenes ségek megakadályozásában és megtorlásában merül ki. A kormány energikus intézkedéseivel véget vetettek az anarchikus állapotoknak. A mai nyugalom azonban a vihart megelőző nyári éjszaka fűl ledt, robbanni kész atmoszférája, amelyen időnként baljóslatu villámlások cákznak át. Borsán a felizgatott parasz tok birtokbavették egy zsidó földműves földjét. Sajón antiszemita agitátorok megakadályozták a községi tanács közgyűlését és demonstráltak a község zsidó titkára ellen.

A veszedelem még mindig nincs elhárítva Máramaros zsidósága felől.
 Kasztner Rezső.

Váratlanul jó eredménnyel ért véget a színajai konferencia

A konferencia megtalálta a formulát a román-jugoszláv vámunió megteremtésére

Bucuresti—Bukarest, augusztus 1. A színajai konferencia mai záró ülésén Kumanudi elnökölt.

A konferencia a többi államokkal való együttműködés módszereit és eszközeit tárgyalta meg. A román delegáció ismertette a román-magyar-jugoszláv konferencián hozott határozatokat, amelyek legalkalmasabbnak ígérkeznek a többi

állammal szembeni eljárásra. A mai ülés félegykor ért véget.

Madgearu kijelentette az ujságíróknak, hogy a színajai konferencia váratlanul jó eredményekre vezetett.

Az Adeverul szerint a tegnap délutáni ülésen megtalálták a formulát a román-jugoszláv vámunió létesítésére vonatko-

zólag.

Ma délután 6 órakor ünnepélyesen befejezték a konferenciát. A záróbeszédet Popovici Mihály pénzügyminiszter tartotta.

A jugoszláv delegátusok este Bukarestbe utaztak, onnan Konstancába és Tekirghiolba mennek.

Három vasgárdista fenyegető medon akart helyreigazítást kicsikarni a Dimineata-tól

A Dimineata igazgatója rövid uton távozásra szólította fel a vasgárdistákat

Bucuresti—Bukarest, augusztus 1. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt megjelent a Dimineata szerkesztőségének három fiatalmber. Beküldték névjegyeiket, amelyekről kiderült, hogy az egyiket Stelescunak hívják és galaci illetőségű, míg a másik kettő: Radulescu és Vasile Bostina bukaresti lakosok. A három fiatalmber Seorei Emánnellel, a lap főszerkesztőjével akart beszélni, aki fogadta is őket.

A fiatalmberek egy rektifikáló nyilatkozatot adtak át a lap főszerkesztőjének a vasgárda működésével kapcsolatban. A helyreigazító nyilatkozat annak megállapítását követeli, hogy a vasgárdának semmi szerepe sem volt a legutóbbi eseményekben és ezzel kapcsolatosan közölt hírek nem felelnek meg a valóságnak. Végül pedig kijelentték, hogy amennyiben a lap nem adna helyet a nyilatkozatnak, úgy annak következményei lesznek.

A Dimineata hírül adva ezt a látogatást, a következőképpen fejezi be cikkét: „Ezek az egyének — természetesen — rövid uton fel lettek szólítva, hogy távozzanak a szerkesztőségből.”

Maniu kibékitette Vaidát Juniannal

Vaida a legutóbbi minisztertanácson megkövette Juniant ama kijelentésekért, hogy az igazságszolgáltatási hatóságok felelősek a zavargásokért

Bucuresti—Bukarest, augusztus 1. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Curen-tul jelentése szerint Junian igazságügyminisztert a napokban meg fogják operálni. Juniannak már hetek óta vakbélirritációi vannak, az igazságügyminiszter azonban — az eseményekre való tekintettel — mindaddig nem akarta otthagyni hivatalát. Időközben azonban komplikációk álltak be és az operatív beavatkozás további halasztása, a kezelőorvosok véleménye szerint, könnyen katasztrófálissá válhatna. Junian tehát elhatározta magát az operációra.

Cámpulungra érkezett, hogy meggejtse a vizsgálatot az ottani hatóságoknak a zavargások során tanusított magatartása ügyében.

ilyesmi ne fordulhasson elő, Junian szétküldte a fentemlített bizalmas körrendeletet. Az igazságügyminiszter azonban hangsúlyozta, hogy az ilyen rendeletek feleslegesek, mert az ügyészek egyébként is megtették kötelességüket. Elutazása előtt az igazságügyminiszter audiencián jelent meg a király előtt, majd felkereste George Bratianut és Valjeant, a pártúto liberálisok vezéreit, akikkel hosszasan tárgyalt. Ezután Maniu miniszterelnök előtt jelent meg audiencián Junian. Politikai körökben élénken kommentálják Junian tárgyalásait.

Tekintettel arra, hogy hivatalából huzamosabb ideig hiányozni fog, az igazságügyminiszter bizalmas körrendeletet küldött szét az összes főügyészekhez, amelyben felhívja őket arra, hogy állandóan és személyesen őrizték ellen a rendfenntartó intézkedéseket és azokról tegyenek hetenként jelentést az igazságügyminisztériumnak. Az igazságügyminiszter hosszabb megbeszélést folytatott ebben a kérdésben Coroiu jasi táblai főügyésszel. Ezzel egyidejűleg Alexandrescu csernovici táblai főügyész ma délelőtt

Mint ismeretes, Vajda belügyminiszter a legutóbbi zavargások alkalmából arról panaszkodott, hogy az igazságügyi hatóságok habozó magatartása nagyon megnehezítette a rendfenntartás munkáját. Junian az első minisztertanácson szóvátette ezt a kérdést és éles hangon replikázott Vajdának. Kijelentette Junian, hogy az államot nem lehet egy dinnyéhez hasonlítani, amelyből ki lehet vágni egy részt anélkül, hogy a többi megromlana. Ha a közigazgatás önállónak érzi magát és nem dolgozik párhuzamosan az igazságszolgáltatással, csak az ország látja kárát.

Vajda azonnal kijelentette, hogy nem állott szándékában a bírák magatartását kritizálni. Maniu miniszterelnök közbelépett erre, külön tanácskozásra hívta egybe a két minisztert, ahol azután sikerült eloszlítani a különböző félreértéseket. Hogy a jövőben

Schwartz Menyhértné 1928-ban létesült **orth. zsidó leánynevelő intézete ORADEA** az 1930-31 évre bibvített árnyokban folytatja működését Kapucinus-u. 9. sz., az összes orth. zsidó és állami iskolák közelében. Szeretetteljes, gondos nevelés. Naponta 5-órás bö és tápláló étkezés. *Allandó tandrői és orvosi felügyelet.* Idegen nyelvek. — Zene. — Kereskedelmi és Iparművészeti tanfolyam. Német és francia társalgás. Prospektus. Beiratkozás már megkezdődött.

Romániában rendzavarás nélkül telt el a vörös nap

Párizsban, Rigában, Budapesten, Sydneiben a rendőrségek óriási apparátussal készültek fel az augusztus elsejei kommunista készülődések letörésére

Párizsba 2000 csendőr érkezett. Letartóztatták a „Humanite“ szerkesztőjét. Prágában azonnal beavatkozott a rendőrség a munkanélküliek tüntetésébe. Budapesten megerősített rendőrjáratok cirkáltak

Párizs, augusztus 1. A rendőrség erőies irtó-hadjáratot indított a kommunisták ellen, úgy hogy az elővigyázati intézkedések mellett biztosra remélhető, hogy a mai nap zavargások nélkül mulik el a francia fővárosban. A sztrájk-területen szintén megerősítették a karhatalmat és minden intézkedést megtettek, hogy a hatóságok fenntarthatassák a rendet.

A letartóztatott kommunista vezetők számát mintegy kétszázra teszik. A külföldi illetőségű kommunistákat egyre-másra toloncolják ki Franciaország területéről.

Chiappe párizsi rendőrfőnök szerint a polgárság teljes nyugalommal tekinthet a mai nap elé, mert biztonsága érdekében minden intézkedést fogantatosítottak s meglepetések nem történhetnek.

A Le Temps közlése szerint tegnap katonavonatokon 2000 csendőr érkezett a francia fővárosba a rendőri karhatalom megerősítésére. Délelőtt 11 óráig Párizsban semmi említésre méltó incidens nem történt. A kommunisták esetleges kísérletezései már eleve kilátástalanságra vannak ítélve.

A Humanite című kommunista napilap letartóztatott szerkesztője ellen tegnapi cikke miatt, melyben a katonaságot az engedelmesség megtagadására szólította fel, külön eljárás indult meg. A szerkesztőt nem fogják közelebből szabadlábra helyezni.

Prága, augusztus 1. A munkaközvetítő előtt tegnap a munkanélküliek egy csoportja tüntetett. A kommunista szenátorok egyike megkísérelte, hogy a munkanélküliekhez beszédet intézzen, de ekkor rendőri karhatalom jelent meg a helyszínen és a tüntetőket szétoszlatta. A szenátort és a munkanélküliek közül két embert a rendőrség őrizetbe vett. Később a tüntetést újra megkísérelték, de a rendőrség közbeavatkozással gyorsan helyreállították az ucca rendjét.

Budapest, augusztus 1. A magyar főváros utcáin megerősített rendőrjáratok cirkálnak. Délelőtt tíz óráig említésre méltó rendbontási kísérlet nem történt.

Győrön hat kommunista röpiratterjesztőt tartóztattak le.

Szegeden is találtak röpcédulákat a Nagy köruton, a Vásárhelyi sugáruton és a Maros téren. Terjesztői ismeretlenek. Kézrekerítésükre megtették az intézkedéseket.

Pécsen a kaszárnyákban találtak kommunista röpiratokat, amelyek minden valószínűség szerint szintén Budapestről származnak s amelyek a katonákat felebbvalókkal szembeni engedelmességre buzdítják.

Budapesten az egész rendőrség riadó-készültségben áll.

London, augusztus 1. Sydneyből jelentik, hogy a rendőrség a kommunisták tüntetéseit megakadályozta. A rendőrség alkalmával kisebb összeütközések játszódtak le s néhány őrizetbevétel is történt.

Remélik, hogy a mai nap Ausztrália minden részében vérontás nélkül mulik el.

Cluj—Kolozsvar, augusztus 1. Kolozsvaron augusztus elseje minden különösebb rendzavarás nélkül mulott el. A kolozsvári rendőrség már 31-én este minden óvintézkedést megtett a rendzavarás elkerülésére. A rendőrség még a július 31-ről augusztus elsejére virradó éjszakán őrizetbe vette a kolozs-

vári kommunista mozgalom néhány vezetőjét. Ugyanekkor néhány kétes egzisztenciájú egyént is őrizetbe vettek, akik az utóbbi időben több kihágást követtek el.

Péntek délelőtt a piaci közönség körében néhány kommunista jelent meg, akik röpiratokat osztogattak. A rendőrség azonnal értesült a röpiratok terjesztéséről, mire nagyobb készültség szállítottotta fel. A piac kofái és vevőközönsége körében a hirtelen rendőrségi megszállás nagy riadalmat okozott s a legkülönbözőbb verziók elterjesztésére adott alkalmat. Egyébként a nap folyamán más incidensre Kolozsvar területén nem került sor.

Bucuresti—Bukarest, augusztus 1. Augusztus elseje az egész országban

teljes csendben telt el. A fővárosban 200 kommunistát vettek őrizetbe, akiket rövidesen szabadonbocsátanak. A munka mindenütt folyt. Lehetséges, hogy este egyes helyeken tüntetéseket kísérelnek meg kommunista elemek, de a hatóságok súlyosabb jellegű incidensektől nem tartanak. Az elmúlt éjszaka a Spirea Veche templom tornyára kitűzték egy vörös zászlót. A toronyban egy cédulát találtak, amelyben halállal fenyegetik meg azt, aki a zászlót eltávolítani merésze. A rendőrség megindította a nyomozást.

A belügyminisztérium jelentése szerint Nagyváradon, Temesváron, a Zsilvölgyében és Kisenevben energikus intézkedések megakadályozták a tüntetések kísérleteit. Néhány letartóztatás történt e városokban is.

Sulyos bizonyítékok szólnak az apahidai gyilkossággal vádolt soffőr ellen

A vádolt Pap Béla tagad ugyan, de a gyanuokok ellene szólnak

Cluj—Kolozsvar, augusztus 1. Részletesen beszámolt az Uj Kelet az Apahidán lefolyt rejtélyes gyilkosságról, amelynek Gorgan Péter kolozsvári mérszárosság esett áldozatul éppen esküvőjének éjszakáján. Közöltük azt is, hogy a gyanu Pap Béla kolozsvári soffőr felé irányult, aki csökönyös erőszakossággal udvarolt az utolsó percig az áldozat menyasszonyának és aki a gyilkosság idejében apahidai rokonainál tartózkodott.

A sulyos gyanuokok ellenére is a vádolt Pap Béla ma is állhatatosan tagadta, hogy valami köze is volna a gyilkossághoz. Azonban a tegnapi este a lakásán eszközölt házkutatás megdönthetetlennek látszó bizonyítékokkal szolgált.

Pap Béla lakásán, noha a soffőr csökönyösen tagadta, hogy valami fegyvernek birtokában volna, arzenálra menő fegyverleltre bukkantak, mely egy galamblövé fegyverből, három forgópisztolyból, husz töltényből és egy bajonettből állott. Sulyosan terhelő Pap Béla ellen az is, hogy a golyók egy része azonos minőségű a holttestben találtakal.

Pap Bélát ismerősei notórius hazudónak mondják, aki lelencházban nevelkedett és akit az élet viszontagságai megrontottak. Vésztojású elszántság tük rözökdi vissza arcán és sötét szemében.

Műndezek a körülmények semmiként sem járulnak hozzá a gyanu elosztatásához. Pap Bélát egyébként az ügyészszög fogházába szállították át.

Oroszországban pánikszerűleg igyekeznek mindenki megszáradulni pénztől az új infláció hatása alatt

A szovjet a magánéletben is be szeretné vezetni a pénznélküli forgalmat. Pénz helyett áruval lehet vásárolni

Nicolaus Basseches, a Neu Freue Presse moszkvai tudósítója érdekes cikkben számol be az oroszországi inflációról, mint a tervgazdaság egyik feltűnő jelenségéről. A terjedelmes cikkből vesszük az alábbi részleteket:

A politikailag legesendesebb időszakban, az aratás előtti hetekben a Szovjetuniónak új szenzációja van. Az inflációs jelenségek, amelyeknek jelenségei már közel egy év óta mutatkoznak, most hirtelen pánikszerűen összesűrűsödtek és az egész orosz életet a maga érdekszférájába vonta. Egészen sajtóságos ez a szovjetországi infláció. Az élelmiszer-jegy rendszere, a lakosságnak fogyatékos ellátása szükségleti cikkekkel oda vezetett, hogy az egyesek kezei között fölösleges pénzeszközök halmozódtak fel. Más elhelyezési lehetőségek a pénz számára aligha adódnak. Az infláció jelenségei azonban nem mutatkoztak veszedelmesnek. A szovjet közgazdasága

„társadalmiasítva“ van. A közgazdaságnak ezen a részén hosszú ideig az inflációt nem érezték. Az állami elarusító bódékban az árak szilárdak voltak. Az inflációs jelenségek annál viharosabban éreztették hatásukat az összezugorodott magánpiacon. A pénz elértéktelenedéséről először a moszkvai konfliktásokok vettek tudomást. Az autótaxik városi kezelésben vannak. Itt a viteldijak stabilok maradtak és előállott az a furcsa helyzet, hogy a piszkos és rongyos konfliktásokban 150 százalékkal drágábban lehetett megtenni ugyanazt az utat, mint a jó autóban. A kocsisok mégis nagyon jól kerestek. A villamosok ugyanis rendszerint túl vannak zsufolva és autótaxit csak különös szerencsével tud az ember elcsipni.

A konfliktások után következett az élelmiszer. Itt az árak már régóta kétszer és háromszor olyan drágák voltak, mint az állami eladási helyeken és aránylag lassan emelkedtek. A magánpiac volt végül az a közgazdasági té-

Restaurant NÓTA

Értesitem a n. é. utazó közönséget, hogy vendéglőmet Strada Dubalarilor (volt Timár-utca) 7 sz. alatt (a főpostával szemben levő Szamosmenti utca) nyitottam meg.

Kitűnő konyha. — Olcsó árak. — Pontos kiszolgálás. — Koszt kihordásra is kapható. — Esküvőket vállaltok. **Restaurant NÓTA**

nyező, amely az állami valutapolitika frontját áttörte. Az állam minden lehetőséget elkövetett abban a tekintetben, hogy a valutát tartsa.

A hatóságok könyörtelen szigorral tödözték azokat, akik megkísérelték megtakarított pénzüket külföldi valutába fektetni, jóllehet a cservonec és a külföldi valuta közötti kurzus-különbség csöppet sem befolyásolja a szovjet valuta stabilitását. A külkereskedelem ugyanis egészen lazán függ össze az ország belső gazdaságával, emellett pedig a külföldi valuták, amelyek Szovjet-oroszországban szabad forgalom tárgyai, olyan elenyészően kicsinyek, hogy ebben a tekintetben a szovjet kormányknak nem kell tartania a cservonec kurzus-csökkenésétől.

A cservonec elleni attack egész más oldalról indult meg. A kormány jól megérezte, hogy a támadást a falu népé fogja intézni. Amikor ugyanis a magánkereskedelmet megengedték, megindult az árak összevásárlása, elsősorban perze a faluban. A paraszt azonban a gabonáért és állatokért kapott pénzben nem vásárolhatott ipari cikkeket és akkor az ugynevezett „jó pénz“ teaurálta a „rossz pénzt“, vagyis a papiroscservonec-et a lehetőséghez képest kiadta. Pár héttel ezelőtt már az ezüstkepek eltűnedeztek a forgalomból. Igaz, hogy maga az állam is igyekezett bevonni az ezüstpénzt és a rubel és 50 kopekes teljeseen eltűnt a forgalomból, ami megmaradt, a 20, 15 és 10 kopekes váltópénz már csekélyebb értékű ezüstből, vagy rézből van verve. A vidékről panaszok jöttek Moszkvába, hogy elfogyott az aprópénz. A krízis tehát az egyik napról a másikra Moszkvában is beállt. A kormány próbaképpen házkutatásokat rendelt el és rájött, hogy a parasztházakban ha mozták föl az ezüstpénzt. Kiderült egyuttal, hogy az utóbbi hetekben papirpénzért egyáltalán nem adtak el semmit és a helyzet ma az, hogy alig lehet papirpénzért valamit vásárolni, sőt ércpénzért is nehezen. Árut akarnak. Tíz tojást lehet kapni 75 olcsó cigarettáért. A parasztnak példáját nemsköve a moszkvai gyarak munkásai is követték és megindult a pénzzel és áruval való spekuláció.

Az aprópénz eltűnése a városi életben lépesről-lépésre kínosan érezteti hatását. A villamoson a kalauzsek nem tudnak visszaadni, az üzletekben pedig csak kekek összegekért lehet vásárolni. Az emberek pánikszerűen menekülnek a pénztől és nekem egy szovjet-tisztviselő mondotta, hogy elkészült „minden eshetőségre“. Mindenesetre ellátta magát 36 pár cipővel. Vannak, akik aszpírint vásárolnak nagymennyiségben, sőt a fogyasztószövetkezetek áruárakáiból a finom borok is eltűntek. A régiség-üzletek, amelyeket eddig majdnem kizárólag a külföldiek látogattak, most mind beföldiekkel vannak tele. A kevés ékszer-üzletből elfogyott minden áru, alkalmazottak és munkások megtakarított pénzüikön sietnek egy-egy gyűrűt, vagy mellűt vásárolni. Mindenki azzal számol, hogy télen az infláció következtében a pénznek nem lesz értéke és csak áruért lehet majd élelmiszert kapni.

A szovjetkormány nem akar új papirpénzeket nyomtatni, mert az nyilvánvaló elismerése lenne az inflációnak. Az aprópénzinségben tehát ugy segitenek, hogy például a villamoson tiz utazásra szóló füzeteckéket adnak ki, amelynek ára egy papirrubel. Az állami bevásárlóhelyeken előfizetési könyveckéket adnak, amelyek leszakítható félkopekes bonokat tartalmaznak. A kormány szóval igyekszik készpénz nélküli forgalmat bevezetni a magángazdálkodásba is. Kérdés azonban, hogy a diktatórikus állam meddig fogja tudni ezt a rendszert fenn tartani. E pillanatban azon gondolkoznak, hogy mindaddig, amíg az infláció ügyét rendezik, fokozni fogják az exportáru előállítását és külföldről konzumeckeket fognak behozni.

Két gözös összeütközött a Földközi tengeren. Bécsből jelentik: Madridi jelentés szerint Gibraltártól 120 kilométerre keletre a Földközi tengeren két gözös összeütközött és mindkettő súlyosan megsérült. Segélykerő jeleikre segélyhajók indultak Gibraltárból a helyszínrre. Közlelbbi részletek még hiányzanak.

A bors

Mayer Ebner

Az Uniunea Evreilor lapjának, a Curierul Parlamentului Fischer József elleni támadásai az egyik felháborodást okozó beszédes doklevél, amelyet a hivatalos formában közlünk. A följegy szöve:

A borsai támadása

Az Uj Kelet tel

Mélyen Tiszte

Megdöbbenéssel restben megjelenő számaiból azokat a támadásokat, amelyek a borsai tüzeset a képviselője, dr. Fischer József ellen irányultak, hogy dr. Fischer tüzeseteket tett, az igazságot a tüzeset segítséget nyújtva Valer tartományi legnagyobb felhábot utasítanunk ezt a támadást, hiszen mi szavaztunk, miképpen szavaztunk József ur Moldova a hiányos és felülvizsgálata érdekében, hogy a köztudománynak a gyujtogatásnak támasz gyanuokok alapján vizsgálat. Dr. Fischer az első, aki a szovjetkörnyékben megjelent pozitív segítségnyújtásról szóló beszámolóban, de biztosította nekünk, hogy a köztudománynak a közérdeket nyújtó munkájáért a Curierul vádolatubbak, megalapozottan tudjuk, József ur nemcsak esztelenség után, de a saját atyja a máskor mindenféle bizalommal felfüggetelt.

Kimondhatatlan, hogy vannak olyan szerencsétlenségűnk, jainkból politikai esztelni és testvérháború. Mi, borsai zsidó testvérek azonosítjuk Steinfeld Lázár urat a kongresszuson, hogy az „ha mi is az az dr. Fischer József“ Képviselő biztisítjuk teljes szolgálatunkról és a borsai felépítése akciójában.

Fogadjon Főszerkesztőnk teljes kifejezéstünk öszinte szolgálatával.

A segélyakció

Birnbaum

Mayer ebner
A Curierul Israeli érdekesen és kímélően Mayer Ebner szovjet-jüdische Zeitungban dalas cikkben Ebner portrét festészenvedő dr. Fildes

Művészi
perzsaszőnyeg
szövött gobelin, karamani függöny, külföldi fonalak, szővőkellékek legelőnyösebb beszerzési forrás
SCHULHOF EMILNÉ
Oradea, Str. En. Ciorogaru (Uri-u.) 14

Mindenféle gyümölcsöt
(hullottat is) Farkas Lajos és Fia-cég gyümölcs és borsos
CLUJ, Strada Paris 45. sz. Telefonszám 9—34.

A borsai zsidók megbotránkozva tiltakoznak az Uniunea támadásai ellen

Mayer Ebner cikke Dr. Fischer József érdemeiről és az Uniunea minősíthetetlen magatartásáról

Az Uniunea Evreilor Romani hivatalos lapjának, a Curierul Israelitnak a Zsidó Parlamenti Klub és főként dr. Fischer József ellen intézett impertinens támadásai az egész országban méltó felháborodást keltenek, amelynek egyik beszédes dokumentuma az alábbi levél, amelyet a borsai zsidóság vezetői hivatalos formában juttattak el szerkesztőségünkhöz. A fölöttébb érdekes levél így szól:

A borsai zsidóság az Uniunea támadásai ellen

Borsza, 1930 július 30.

Az Uj Kelet tek. szerkesztőségének Cluj.

Mélyen Tisztelt Főszerkesztő Ur!

Megdöbbenéssel olvastuk a Bukarestben megjelenő Curierul Israelit számaiból azokat a minősíthetetlen támadásokat, amelyeket az említett lap a borsai tüzeset alkalmából a megye képviselője, dr. Fischer József ellen intézett. Többek között azt írta a Curierul, hogy dr. Fischer József nagy erőfeszítéseket tett, hogy meghamisítsa az igazságot a tűz keletkezését illetően, segítséget nyújtva ebben dr. Moldovan Valer tartományi igazgató Urnak. A legnagyobb felháborodással kell vissza utasítanunk ezt a rosszhiszemű állítást, hiszen mi szemtanúi voltunk annak, miképpen szállt sikra dr. Fischer József ur Moldovan miniszter ur előtt a hiányos és felületes vizsgálat kiegészítése érdekében, állandóan hangoztatva, hogy a köztudat Borsán a tüzet gyújtogatásnak tulajdonítja és erre alapos gyanuok vannak.

Énnek alapján indult meg az új vizsgálat. Dr. Fischer József ur volt az első, aki a szerencsétlenség után körünkben megjelenés után azonnal pozitív segítséget nyújtott, a szó szoros értelmében éhenhalás előtt álló lakosságnak, de erélyes fellépésével biztosította nekünk a veszélyes napokban a község nyugalmát és biztonságát. A Curierul vádjai annál is rosszindulatubbak, mert hiszen mi mindannyian tudjuk, hogy dr. Fischer József ur nemcsak most, a nagy szerencsétlenség után, de már évek óta valóságos atyja a máramarosi zsidóknak, akikkel minden ügyes-bajos dolgunkban bizalommal fordultunk és fordultunk.

Kimondhatatlanul fáj nekünk az, hogy vannak olyanok, akik a mi nagy szerencsétlenségünkben, a mi romjainkból politikai tőkét akarnak kovácsolni és testvérharcot próbálnak előidézni.

Mi, borsai zsidók, ezúton is ünnepélyesen azonosítjuk magunkat elnökünk Steinfeld Lázár urnak a bukaresti zsidó kongresszuson tett azon kijelentésével, hogy „ha mi ma Borsán létezőnk, azt dr. Fischer József urnak köszönhetjük”. Képviselő urunkat ezúton is biztosítjuk teljes szeretetünkről és segítségünkről és kérjük az ország zsidóságát, hogy politikai pártállásra való tekintet nélkül támogassa őt a Borsza felépítése érdekében indított akciójában.

Fogadjon Főszerkesztő Ur tiszteletteljes kifejezést, amellyel maradtunk őszinte zsidó testvéri üdvözléssel

A segélyakció bizottságának elnöke Birnbaum Salomon

A hitközség elnöke Fruchter Izsák

Főtájtár Riesel Jakob

Mayer ebner felel az Uniunea-nak

A Curierul Israelit támadásaira igen érdekesen és kimerítően válaszol dr. Mayer Ebner szenátor lapjában, az Ost-jüdische Zeitungban. A közel három oldalas cikkben Ebner valóságos művészi portrét fest a beteges hiúságban szenvedő dr. Fildermannról, majd többek között ezeket írja:

„A zsidó Parlamenti Klub nem csinál reklámot magának és legkevésbé dr. Fischer József barátom és képviselőtársam az, aki hírlapi reklámra adna valamit. De az nagy szerénysége ellenére is átment már a köztudatba, hogy mennyi időt és fáradságot áldozott dr. Fischer éppen a borsai zsidókra. A bukaresti országos konferencián Steinfeld ur, a borsai hitközség elnöke az egész konferencia frenetikus tetszésnyilvánításai között mondotta:

— Ha mi, borsai zsidók még egyáltalán létezőnk, akkor az egyedül és kizárólag a mi képviselőnknek, dr. Fischer Józsefnek köszönhető.

Mi fáj Fildermannak?

És ennek a Fischer Józsefnek akar hurkot kötni a nyaka köré Fildermann ur, éppen a borsai esetből kifolyólag. A Parlamenti Klubra pedig kigyót-bekát kiabál, mert szolidarisak vagyunk Fischer Józseffel.

És mindezt miért? Mert ma az emberek a Zsidó Parlamenti Klubról beszélnek és nem az Uniunea-ról, mert az egész európai közvélemény elismeri a mi fardhatatlan tevékenységünket és nem az Uniunea-t, amely minden beadványt, amelyet valamely miniszterhez nyújt

be, állampolitikai aktusnak fuj fel, amely Fildermann minden szavát salomoni bölcsességnek s a főtájtár minden utazását nemzeti hőstettnek tüntet fel. Kicsinyes áskálódás és csunya irigység az Uniunea mozgó ereje, amely a helyett, hogy testvériesen támogatná a Zsidó Parlamenti Klubot nehéz munkájában, éppen ellenkezőleg, állandóan befeketíteni igyekszik azt, mert azt hiszi, hogy ezáltal ő jobban fog tündökölni.

A hiúság emberi gyengeség, amelyről senki sem mentes. Jelentős emberek még az átlagosnál is hiubbak szoktak lenni, de itt is van mérték és mértéktelenség. Ezt a mértéktelen hiúságot és bekezdtséget találhatjuk meg Fildermannal, aki ugyálszik, mindent elhisz, amit az ő fizetett és nem fizetett hízelgői neki bebeszélnek. Ahelyett, hogy harcos testvéreket látna a Zsidó Parlamenti Klub tagjaiban, akik tévedhetnek is, de akiket támogatni éppen ezért testvéri kötelesség lenne, csak egy felhőt lát bennük, amely „a napot” elhomályosítja.

A Zsidó Parlamenti Klub tagjai közül talán én fardoztam a legtöbbet azon, hogy békés és barátságos együttműködés jöjjön létre az Uniunea-val, de Fildermann senkit sem ócsáról annyit,

Ha szolid és megbízható

helyről akarja LIBAZSIR szűkségletét beszerezni, írjon vagy kérjen árajánlatot
ארטה קליין KLEIN orth. kóser
 zsidó és baromfi-csarnokból Oradea, Saguna 6.
 10 kgr. vételnél angró dr. Ügyeljen a címre.
 Alapítva 1912
 Szállítás postán és vasúton saját bődönben.

mint éppen engem.

Az Uniunea azt hiszi, hogy monopóliuma van

Nos, most Fischer József barátom a támadások célpontja. Meg is érdemli ezt. Miért szerzett magának a parlamentben oly sok megérdemelt sikert? Hogyan merészel a legtekintélyesebb képviselők egyike lenni? Hogyan vesz magának bátorságot, hogy minden fontos törvényjavaslatnál az egész Ház által megkülönböztetett figyelemmel fogadott szavát hallassa? Miért képviseli a zsidóság ügyét annyi méltósággal, komolysággal és férfiasággal, amint azt tényleg teszi? És végül, hogyan merészel te megelézni Borsán az Uniunea küldöncét és az egész borsai akció intézősét magához ragadni?

Ilyen bűnököt nem bir elviselni az Uniunea. Ez az egyesület és annak vezetője azt hiszik, hogy kizárólagos monopóliumuk van a zsidómentésre.

Dr. Mayer Ebner ezután hosszasan boncolgatja az Uniunea magatartását és ragyogó publicisztikai elannel bizonyítja be, milyen méltatlan és alantas szempontok vezették ezt a szervezetet a Zsidó Parlamenti Klub elleni támadásokban.

A kormány árlejtési hivatalt kreált az árverések ellenőrzésére,

de maga a kormány kerüli meg a hivatalt az árveréseknél

Bucuresti—Bukarest, augusztus 1. (Az Uj Kelet tudósítójától). Az elmúlt tíz esztendőben a panamak legnagyobb részét az állami szállítások során követték el. A Maniu-kormány véget akartván vetni annak a károsnak, a mely ezen a téren az összes állami intézményeknél uralkodott, — törvény útján egy úgynevezett „árlejtési hivatalt” létesített, amelynek feladata éppen az volt, hogy az állami szállításoknál ellenőrizze a törvényes feltételek respektálását és ezáltal megakadályozza az állam megkárosítását.

A Dimineata szerint az árlejtési hivatal eszméje csak addig volt kedvező a kormány számára, amíg papiroson létezett. Abban a pillanatban, mihelyst ebből a hivatalból valóság glesz, kihült

a törvényességgel szembeni lelkesedés és mindössze két minisztérium tartja magát a törvényes rendelkezésekhez. Az árlejtési hivatal vezetői végül is kénytelenek voltak nyilvánosságra hozni azt, hogy a kormány nem létezőnek tekintti azt a hivatalt, amelyet ő maga kreált. Miután pedig a hivatal nem tud gondoskodni az árlejtések törvényes lefolytatásáról, nem tehet egyebet, minthogy jelentést tegyen a kormánynak azokról a súlyos és nagy visszaélésekről, amelyek az árlejtések során különböző hatóságoknál történnék.

Ezzel a hírrel kapcsolatosan a Dimineata élesen támadja a kormányt. „Arra már volt példa — írja a lap —,

hogy egyes kormányok már megszegték azokat a törvényeket, amelyeket előző kormányok hoztak. Az azonban páratlanul áll, hogy valamely kormány saját törvényét se tartsa be. A pénzügyi és az ipariügyi minisztérium respektálják az árlejtési hivatal rendelkezéseit. Ezzel szemben még a miniszterelnökség sem tartja magát a törvényes rendelkezésekhez. Nemrég történt az meg, hogy a miniszterelnökség egy gőzfűtőkészüléket ócskavasként adott el. Az ilyen és ehhez hasonló esetek — írja a Dimineata — millió károkat okoznak az államnak. A közigazgatási anarchia egyik szimptomája az, hogy a kormány szabotálja ezt a törvényt.

Salom Asch fia, Nathan Asch író a letartóztatás elől Kanadába menekült

Asch regényt irt Sacco és Vanzetti esetéről és ezért üldözik az amerikai hatóságok

Newyork, augusztus 1. Emlékezetes, hogy Upton Sinclairt „Petróleum” című regénye miatt vád alá helyezték, sőt letartóztatták. Amerikában ujabban ismét egy nagy irodalmi szenációja van, amelynek központjában a fiatal zsidó író: Nathan Asch és kiadója állanak. Nathan Asch fia Salom Aschnak, a világhírű írónak. A fiatal író éppúgy a letartóztatás veszélye fenyegette, mint kiadóját. Nathan Asch azonban ezt megelőzve, külföldre menekült kanadai barátaihoz, hogy itt várja be a dolgok fejleményét. Üldöztetésének közvetlen oka legutóbb megjelent regénye, a „Pay-Day” (Fizetéses nap), amely egyidőben jelent meg angol és német nyelven.

Nathan Asch, aki angol nyelven ír, minden apai protekció nélkül magára tudta terelni a közfigyelmet és az amerikai kritika, első írásainak megjelenése alkalmával, fényes karriert jósolt neki. Három évvel ezelőtt jelent meg „Amikor a cég megbukik” című regénye. Ezt követte a „Chartresi szere-

lem” című második írása, amelyet franciára is lefordítottak. A két regény sikere arra indította, hogy egy nagyobb alkotással, a „Fizetéses nap”-pal jöjjön ki. A regény német címe: „Augusztus 22-ike”, mert ezen a napon végezték ki Saccot és Vanzettit és a regény ezt a témát dolgozta fel. Az amerikai sajtó nagy szimpátiával ismertette a könyvet és csak a konzervatív irányú kritikusok jegyezték meg, hogy a könyv árthat Amerka jóhírnevének és alkalmas arra, hogy az ifjúságot demoralizálja. Ugyálszik, ezek a kritikák indították az amerikai cenzurát arra, hogy eljárjon a könyv kiadója ellen és pedig elsősorban azzal, hogy az amerikai kiadás minden raktáron levő példányát lefoglalták. Ezután megtiltották, hogy a könyvet ismertessék újságban, vagy gyűléseken. A harmadik lépése a hatóságoknak az volt, hogy a Dewey et Warren kiadó cég tulajdonosát letartóztatták. Már azon voltak, hogy a fiatal Nathan Ascht is lecsukják, őt azonban barátai

idejekorán figyelmeztették, mire az író elmenekült kandi barátaihoz.

A lapok nagy szenzációként foglalkoznak a könyvvel, amelyet „csempész áruként” horribilis áron vesztegetnek élelmes kereskedők.

— **VÉGET ÉRT A SÓMÉROK TABO ROZASA.** A Brassó mellett tanyázó sómér-ifjak vasárnap éjszaka érkeznek meg Kolozsvárra. A pihenő kitünően sikerült, a zsidó cserkészek üdülésének az időjárás is kedvezett.

— **Titkos szeszraktárt leplezett le Brooklynban a newyorki rendőrség.** Newyorkból jelentik: A proibíciós rendőrség a brooklyn városnegyben titkos szeszraktárt leplezett le. A lefoglalt szesz italok között van több mint ötezer hordó sör, majdnem ugyanakkora mennyiségű whisky és más italok.

— **Ádám Lajos magyar orvosprofesszor nyilvános rendes egyetemi tanárrá neveztek ki.** Budapestről jelentik: Ádám Lajos professzort, az európai hírnév sebésztanárt egyetemi nyilvános rendes tanárrá neveztek ki. A tanár a III. sebészeti klinika vezetője.

— **A nézők közé zuhant egy repülőgép.** Newyorkból jelentik: Iowa állam Council Bluffs repülőterén egy repülőműködésű repülőgép mutatónyok közben a nézők közé zuhant. Őt ember meghalt, 17 súlyosan megszebesült.

NÓTA

Önséget, hogy ven... (volt Timár-utca) emben levő Szamos-tam meg.

ak. — Pontos ki-ásra is kapható.

aurant NÓTA

i valutapolitika am minden lehe-ekintetben, hogy

len szigorral til-egkísérlek meg-aföldi valutába-vonec és a kül-urzus-különbség-a a szovjet va-külkereskedelem-igg össze az or- emellett pedig-nyelvek Szovjet-rgalomb tárgyai-nyek, hogy eb-iet kormánynak-ervonec kurzus-

ak egész más ol-ormány jól meg-ast a falu népo-nyanis a magán-íték, megindult-elsősorban per-azonban a ga-ott pénzen nem-eket és akkor az-tezaurálta a-apiroscservone-kiadta. Pár-stkopekek eltü-igaz, hogy ma-itt bevonni az-0 kopekes telje-ol, ami megma-ekes váltópéna-ezüsből, vagy-ékről panaszok-elfogyott az ap-az egyik napról- is beállott. A-ház kutatásokat-ny a paraszthá-ezüstpénzt. Ki-az utóbbi hetek-alan nem adtak-az, hogy alig-mit vásárolni, Árut akarnak. o olesó cigaret-át nemokára a-sai is követtek-és áruval való

városi életben-rezteti hatását. nem tudnak- pedig csak ke-árolni. Az em-külnek a pénz-ísztviseelő mon-aden eshetőség-magát 36 pár-pirint vásárol-ót a fogyasztó-ából a finom-ség-üzletek, a-kizárólag a-ost mind bel-kevés ékszer-a áru, alkal-megtakarított-gyűrűt, vagy-nki azzal szá-ó következté-értéke és csak-ert kapni.

akar új papir-az nyilvánvaló-ónak. Az ap-egitene, hogy-utazásra szóló-amelynek ára-í bevásárlóhe-ekéket adnak-opekes bono-ormány szóval-forgalmat be-dásba is. Kér-tórikus állam-rendszer fenn-on gondolköz-ig az infláció-egják az ex-álfdöldről kon-ni.

ött a Földközi-: Madridi je-120 kilomé-entengeren két-adkettő sulyo-jeleikre se-tárból a hely-ég még hiány-

HIREK

AN UJ KELET az egyetemes erdélyi és bánátsági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felolvasó szerkesztő: Jámor Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség:
Hátasgl Elnök Hotel Imperial
Cikkeink utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— **Meleg idő várható.** Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognóza szerint tulnyomóan derült és melegebb időjárás várható. A hőmérséklet Budapesten ma délben 21° Celsius.

— **Maedonald a bajor fővárosba utazott.** Münchenből jelentik: Maedonald angol miniszterelnök holnap két leányával a bajor fővárosba érkezik, ahol Helt bajor miniszterelnök vacsorát ad Maedonald tiszteletére. A vacsorán számos közéleti előkelőség fog részt venni. Az angol miniszterelnök vasárnap kint az Oberammergautban, ahol leányával együtt meglátogatja a passziójátékokat, majd visszatér a bajor fővárosba és hétfőn újra visszatartozik Londonba.

— **Elkészült a vádirat Róser Alfréd Edvin és társai bűnperében.** Budapestről jelentik: Róser Alfréd Edvin és társai bűnperében elkészült az ügyészség vádirata. A volt iskolaigazgatót a vádirat több mint száz okirathamissal vádolja meg.

— **Jegyzőkönyvileg rótták meg egy angol alsóházi képviselőt.** Londonból jelentik: Sandham képviselőt, aki diffamáló kijelentéseket tett egyes alsóházi képviselőkről, az alsóház megrovással sújtotta. Az elnök beszédet intézett Sandhamhoz, melynek elején bejelentette, hogy fájdalmas kötelességet kell teljesítenie, mert a sértő kitételeket használt képviselőnek módjában állt volna állításait visszavonnia és bocsánatot kérnie, de ezt nem tette. Sandham állításait a törvényhozás tekintélyét is csorbította s ezért meg kell őt rónia. Sandham a megrovás enunciaciója alatt összevont szemöldökkel, némán ült a helyén. Snowden kincstári kancellár javaslatára az alsóház a megrovás tényét bevezette a naplóba.

OLVASOINK FIGYELMÉT FELHÍVJUK LAPUNK MAI MELLÉKLETÉRE ÉS AZ ERRE VONATKOZÓ INTERNATUSI HIRDETÉSRE.

— **ELFOGTÁK A SZAMOSUJVÁRI BETÖRŐKET.** Szamosujvárról jelentik: Közölte az Uj Kelet, hogy az elmúlt napokban a Klein és Roth szamosujvári borkereskedő cégnél betörés történt. A rendőrség nagy apparátussal kezdett a nyomozáshoz és Dinulescu komisárnak sikerült a tettest M. B. szamosujvári lakos személyében elfognia. A betörő az el tulajdonított áru egy részét Szatmáron értékesítette, egy részét pedig otthon és egy falun lakó rokonánál helyezte el. A nyomozás tovább is folyik, ezuttal az orgazdák ellen.

— **Kielégítő Wagner Siegfried állapota.** Bayreuthból jelentik: Siegfried Wagner állapotáról közlik, hogy a beteg közérzete kielégítő, de továbbra is ágyban kell maradnia és szakorvosi kezelésre a jövőben is szüksége van.

— **KÉT TŰZ NAGYSOMKUTON.** Nagysomkutról jelentik tudósítónk: A keddről szerdára virradó éjjel kigyulladt a Brach Zsigmond tulajdonát képező jégverem tetőzete. A felhalmozott szalma és fűrészpor egész éjjel lángolt, míg hajnal felé sikerült a tüzet eloltani. A rákövetkező éjjel eddig ismeretlen okokból kigyulladt gróf Teleky Jenő kastélyának konyha és eselődési épülete. Szencsére szél nem volt, úgy, hogy a Ferenczi kapitány vezetése mellett működő önkéntes tűoltócsapat nagy munkával izolálhatta a tüzet és megmentette a kastélyt. A vizsgálatot mindkét esetben megindították.

— **Bikszád gyógyfürdő!** Erdély Karlabadja, a hurutosok Mekkája, nyitva június 1-től. Ivó kúra, inhalatórium. Hidrogén-sulfid. Szénsavas fürdők. Állandó fürdőorvos. Gyógy- és zenedij nincsen. Napi pensio 240 lejtől. Rituális vendéglő. Vasút, posta, távirat helyben. A Bikszádi víz a legjobb égvényes konyhasós savanyuvíz. Borral, vagy gyümölcszörppel kellemes üdítő ital. Gyomorégést azonnal megszüntet, emésztést elősegít. Prospektust díjtalanul küld a fürdőigazgatóság: Baia-Bicсад, jud. Sătmar.

Epítsük fel a leégett zsidó Borsát!

Közeleg az ősz, utána a szigorú máramarosi tél, mely, ha hajléktalanul találna szenvedő testvéreinket: örök árnyat vetne az erdélyi zsidóságra. Eppen ezért a gyűjtési akció gyorsaságát és intenzivitását még erőteljesebbé kell fokozni.

A gyűjtési akció az egész országban folyik. Újabb jelentős adományok tettek bizonyosságot az erdélyi zsidóság testvéri szolidaritásáról. A természetbeni adományokkal telt esomagokat a Központi Iroda kiküldte a szigeti helyi bizottsághoz azzal a rendeltetéssel, hogy azokat borsai szerencsétlen testvéreink között azonnal osszák ki. A Segélyező Bizottság kéri a nemes adakozókat, hogy mielőbb küldjék be adományait, mert a borsai szerencsétleneknek kimondhatatlan szükségük van minden egyes ruhadarabra.

A pénzküldemények továbbra is a „Banca de Credit Mărunt si Economie” (Cluj, Strada Regina Maria 13.), vagy a szigeti helyi bizottsághoz, szintén a Banca de Credit Mărunt si Economie, Sighet „Borsai Tűzkárosultak folyószámlájára” küldendők, míg a természetbeni adományok a Központi Bizottság Irodájához (Cluj, Calea Regele Ferdinand 54, telefon 4-62), vidékről pedig a szigeti helyi bizottsághoz küldendők. Legyen a jelszó: kétszer ad, ki gyorsan ad!

Itt említjük meg, hogy dus természetbeni adományokkal a következők jártak eddig elől a jó példával: S. Merdler, G. Lotru, Válcu, Katona Sándor, Bodner J., özv. Kleinné, Adler Sámuel, dr. Balázs Endre, Deutsch Lipót, özv. Schmidt Jakabné, Kolozsvár.

A legutóbb beküldött pénzküldeményekről alábbi kimutatásunk számol be:

Kolozsvárról:	
Porzolt Oszkár	1000 lej
Dr. Ausch Sándor	1000 „
Özv. Léb Sámuelné	1000 „
Harmath Adolf	500 „
Herz Béla	500 „
Pollák József	500 „
Heilper Arthur	500 „
Blumenfeld és Simon-cég	500 „
Optica látszerész	500 „
Molnár Ödön	400 „
Blau Sándor	200 „
Friedmann Márton	100 „
Izraelita Hitközség, Lugoj	10.000 „
Weisz Vilmos és Taub Imre	14.000 „
Alsószoporról	6000 „
Ahava Brassó	6000 „
Ort. Izr. Hitközség, Vulcan	6000 „
Izr. Hitközség, Neuarad	5100 „
Zsidó Nőegylet, Petrozsény	2000 „
WIZO, Petrozsény	1000 „
Ofa loneai fatelep, Petrozsény	500 „
Mechner Béla, Hodod	2496 „
Emil József, Targu-Mures	1000 „

Nussbaum Hermann, Déva	250 lej
Kohn Albert, Aghires	150 „
Zsidó Ifjúsági Egylet és Brith Trumpeldor, Szamosujvár	10.000 „
Dr. Zicher József, Hunedoara	200 „
Szombat Samu, Brassó	200 „
Karmol Gyula, Tetako	200 „

Marosujvárról:	
Zsidó Nőegylet	2000 „
Solvay művek	1500 „
Marosujvári Hitelössvetkezet	1000 „
Chevra Kadiss	1000 „
Magyarpárt marosujvári tagozata	1000 „
Dr. Dénes Arthur	1000 „
Gál Béla	1000 „
Hirsch Izidor	1000 „
Kohn-család	1000 „
Dr. Lőrincz Béla	1000 „
Sternberg Izidor	1000 „
Benjamin Ferenc	500 „
Nagyenyedi Kisegítő Tárkarékpénztár marosujvári fiókja	500 „
Lax Jakab	500 „
Salamon Ferenc	500 „
Glücklich mérnök	300 „
Goldenfeld Manó	300 „
Izsák Emil	300 „
Lax Izidor	300 „
Salamon József	300 „
Steinherz Ferenc	300 „
Fischer Izsák	250 „
N. N.	450 „
Baruch Jakab	200 „
Friedmann Lajos	200 „
Grün Géza	200 „
Mihály Hersch	200 „
Izsák Ignác	200 „
Kis Simon	200 „
Nemes Márton	200 „
Salamon Ábrahám és Léb	200 „
Schwartz Lajos	200 „
Dr. Benjamin Izor	100 „
Blond Manó	100 „
Farkas Jolán	100 „
Vogel Léb	100 „
Glück Mór	100 „
Izsák Hermina	100 „
Lówy Szeréna	100 „
Májor Joan	100 „
Menyász Károly	100 „
Dr. Milea Nicolae	100 „
Özv. Steinberger Pülpőné	100 „
Soós Nagy Andor	100 „
Dr. Stoica Bazil	100 „
Simon Gyurka	100 „
Szász János	100 „
Ujváro Sándor	100 „
Widder Mózes	100 „
Dr. Hunwald Ernőné	120 „
Nischile, Nagyvárad	400 „
Többen	1580 „

Összesen: 88.596 lej

Eddig kimutatva: 503.107 lej

Eddigi gyűjtésünk: 591.703 lej

Csehov Antal unokafivére a héber Habimához szegődött rendezőnek

Mihail Csehov megtanul héberül, hogy fölléphessen a Habima előadásain

Berlin, augusztus 1. Mihail Csehov egyike volt Oroszország egyik legkitűnőbb művészeti és irodalmi kritikusainak. Cikkei, amelyek a Novoje Vremjában jelentek meg, eseményszámba mentek ezen a téren. Mihail Csehov nagybátyja volt Csehov Antal, a világhírű író, nagynéje pedig Knipper-Csehov, a nagy orosz tragika, a moszkvai művész-színház nagyhírű művésze. Ezeknek házában nevelkedett Mihail Csehov, aki fiatal korában elveszítette anyját.

Csehov, aki a Reinhardt színházaknál rendezői szerepet töltött be, váratlanul megvált Reinhardtéktól, azért, hogy a Habima rendezője lehessen. Egy újságíró ebből az alkalomból meglátogatta Csehovot, aki a következőket mondotta:

— Nem az első keresztény vagyok, aki a Habima társulat művészeti munkájában résztveszek. Mesterem Stanislavszki egy zseniális, korán elhunyt tanítványa: Wachtangow, szintén hasonlóképpen cselekedett. Azt hiszem,

nemesak rendezője leszek a Habimának, hanem mielőtt alaposan megtanultam a héber nyelvet, beállok köztük színésznek. Eddig sikerült Shakespeare „Ahogy akarjátok” című komédiáját kibozni dr. Saul Cserniehovsky fordításában. A senét Ernst Toch bécsi komponista írta a darabhoz, a diszleteket pedig Masjutin neves orosz festő készítette. A Habima színészei, akik eddig csak a chaszidok és a gettó világát ábrázolták, most egy egészen új perspektívát kaptak. A főpróbát Berlin szellemi életének legjobbjai nézték végig. A meghívott vendégek között ült Rabindranath Tagore, a világhírű hindu művész is.

Csehov elmondotta, hogy Reinhardt figyelmezt Szokolow, a híres színész hita fel rá. Reinhardt nál azonban nem tudta teljesen kiélni művészeti ambícióit, így került tehát azokhoz, akik minden vonatkozásban művészek: a Habima színészei közé. Azt hiszi, hogy egy év múlva be fogja tudni igazolni a világ előtt, hogy méltó erre a szerepre.

— **KIOSZTOTTÁK A SZINHÁZI KONCESSZIÓKAT.** Bukarestből jelentik: Rebreanu népvélelési vezérigazgató a színházi koncessziókat a következőképpen osztotta ki: Kolozsvár, Brassó, Marosvásárhely, Nagyszeben a Magyar Színpartoló Egyesületnek, arra az esetre, ha Janovics Jenővel sikerül megálapodást létesítenie. Ha nem, úgy Janovics Jenő a koncesszió. Nagyvárad, Szatmár, Nagyvárad, Nagybánya, Máramaros-erdélyi Miklós, Arad, Temesvár-Lugosi koncessziót Szendrői Mihály kapta meg. Kiadtak ezenkívül négy koncessziót a fentebbemlített városokon kívül szereplő városoknak Szatmára. Ezeket a koncessziókat Gáspár Hevesy és Fehér Imre kapták meg. Szegions-társulat szervezésére kapott engedélyt Bérczi Mihály.

— **142.264 nővel van több Bécsben mint férfi.** Bécsből jelentik: Bécs város statisztikai hivatala most tette közzé jelentését. Ebből kiviláglik, hogy június végéig Bécs városának egymillió 844 ezer 168 lakosa volt. Közülük 993 ezer 216 nő és 850 ezer 952 férfi, tehát 142 ezer 264-gyel nagyobb a nőszáma a férfiakénál. A statisztika eddekebb részletei még, hogy júniusban 949-en változtatták meg vallásukat. Ezek közül 770-en léptek ki a római katolikus egyházból. 673-an felekezetenkülieknek deklaráltak magukat.

— **A KAC nemzetközi tenniszversenye gyors léptekkel halad a befejezés felé.** Ugy, hogy a Hölgyek díjáért folyó I. o. férfi egyes elődöntő szombaton délután 4 órakor, a döntő mérkőzés pedig 6 órakor folyik le. Ugyancsak szombaton bonyolítják le a női egyes elődöntőit. A KAC vezetősége annak közlésére kér fel bennünket, hogy szombaton este 9 órakor klubhelyiségében (Str. Cogalniceanu 7.) táncestélyt tart, amelyre vendégeket szívesen lát.

— **Metropol kávéházban minden este Pongrácz Elemér közkedvelt cigányprímás, körutjáról hazatérve, elsőrendű kombinált jazz-zenekarával muzsikál.**

— **Eljegyzés.** Fischl Aranka Lupeni és Jakobovics Lajos Cluj jegyesek.

— **Északrhodésziában kőkorszakbeli vasöntödét ástak ki.** Londonból jelentik: Északrhodésziában egy expedíció kőkorszakbeli vasöntödét ástott ki, amely a koari kőkorszakból származik s megdönti a paleolitik korszakra vonatkozó azon tudományos elméletet, hogy az akkori idők embere ne ismerte volna a vas felhasználásának módjait.

— **Vádat emelt az ügyész a gyilkos német iró ellen.** Boroszlóból jelentik: Az államügyészség sok huza-vona után vádat emelt Martin Lampel iró ellen gyilkosság címén. Lampelt, mint ismeretes, néhány hónappal ezelőtt azért tartóztatták le, hogy a felsősziléziai polgárháború idején két önkéntes társaságában vérbírósi gyilkosságot követett el. A két egykori önkéntes ellen szintén megtörtént a vádemelés. Lampel huszezer marka ellenében szabadlábrahelyezték.

— **Vilám sujtotta le az ebédő asztala mellől.** Békéscsabáról jelentik: Tegnap a hirtelen támadt viharban a villám becsapott Lehotzky János gazda házába. A gazda családjával éppen ebédelt. Lehotzky meghalt, a mellette ülő tanyása megsebesült. A három apró gyermeknek semmi baja sem történt. Ugyancsak hasonló eset történt Békéscsabán. Az Erzsébethelyi városrészen Kékedi Judit 13 éves leány becsapott a villám. Haldokolva szállították a kórházba.

— **Titokzatos betegség lépett fel a cseh-lengyel határon.** Ungvárról jelentik: A cseh-lengyel határon különös betegség terjedt el. A betegséget egy kullancsszerű féreg idézi elő, amely befurakodik az ember testébe és súlyos mérgezést idéz elő. A mérgezés sok esetben halált idéz elő.

In Mediaseh
 ספרים מלחיים, תולדות, מחזורים, מוזות
 zum billigsten Preis zu haben
LÓWYSAMUEL

Gondnokság a hetvenhárom éves felmérésrel

A bíróság megvárta harmincegy évig, hogy a házasság nem házasság.

Párizs, augusztus 1. Uj Kelet arról, hogy arisztokráciát egy menyire megzavartuk, Franciaország gabb és legrégibb a hetvenhárom éves bejelentette családja nem szabad többé, a negyvenkétéves Lajos hercegbe, a akar menni.

A készülő házasság foglalkoztatta arisztokráciát, hane közvéleményt. A B-lád élénken tiltakozva ellen és nemcsak hogy a völégény épne a menyasszony, hogy a herceg zavart megállapították rógnak tartama alatt régi viszonyait a egyébb kétéshírű nővel és többször inszenált, hogy a deszet közegeivel, szoktak lenni, össz Egy tulságosan hanogot be is kellett ségre. Az orleansi ennél komolyabb k-tak elő, néhány év-tan járt, ahol kül-követelt el, minden ó XIII. Alfonz spa-bátja és tulajdonk-cime a spanyol trón-nyol követség akko-adott ki, amelyben mosnak bélyegezte.

A hetvenháromé-egnőt ezek a lelept-ék. Arra hivatkoz-tik jobb partit esin-észár huga, aki egy-ment feleségül. Zub-büntetőiratokban fo-völégényét a gótai-vántartja. Hivatkoz-éleg éretnek és na-magát arra, hogy n-felett. A hercegnő nem egyezett bele, h-ban lévő szerelmes-szive választottjáv-unokafivére, Brissa-törvényeszek előtt-tott kuzenje ellen és-hogy a hercegnő ne-házasságot Bourbo-gel. A perben most Párizs-szajnamenti-ben formailag a he-tes, azonban az ité-hogy ennek alapján-ság aligha fog létr-elutasította Brissac-setét, hogy itélettel-egnő házasságát. v-nyenszék, hogy a he-delkezési jogát nem-hogy a harmincegy-nem olyan akadály,hetne házasságot kö-azonban elmegyöng-remes hercegnő go-helyezését is kérte. a bíróság ugy hatá-egyetemi orvostaná-szakértőt, a hercegi-megvizsgálására. h-hogy míg a szakér-a hercegnő nem re-nával sem.

Párizsban biztos-tervezett házasság.

Ne kísérletezzen, HÖFER 3 ma is a legjobb izzadás ellen.

SPORT

Megérkeztek a KAC nemzetközi tenniszversenyének külföldi nevezői is

A Kolozsvári Atlétikai Club nemzetközi versenyének külföldi nevezői is megérkeztek, így az összes számokban megindultak a küzdelmek. Megérkezett Kehrling magyar bajnok is, kinek játékát a nagy számban megjelent közönség hatalmas ovációban részesítette.

A verseny rendezése gyors és kifogástalan. A kitünő rendezőség munkáját megkönnyíti egy külföldön már régen bevezetett találmány. A rendezőség utasításait egy, a pálya közepén elhelyezett mikrofonba mondja be, amit egy megafon ad vissza a versenytér legtávolabb eső pontjára is.

Részletes eredmények:

Férfi egyes I. o.:

Petrovits NSE—Rosenberg György Haggibbor 7:5, 6:1.
Petrovits Károly NSE—Faur U. 6:4, 6:0.
Dimitriu TC Cernauti—Dr. Grosz NSE w. o.

Férfi egyes a Hölgyek díjért:

Benedek KAC—Farkas U. 8:10, 11:9, 7:5. Meglepetés. Benedek megismételte a kerületi bajnokságban elért győzelmét.
Velvart NAC—Kraemer TC Cernauti 6:2, 6:1.
Straub János KAC—Petrovits M. NSE 6:1, 6:4.
Gastor TC Cernauti—Dr. Grosz Sándor NSE w. o.
Réti MSE—Somogyi 6:2, 6:3.
Straub Elek KAC—Br. Liptay MAC 6:3, 6:8, 6:4.
Balás Iván MAC—Cap. T. Serb Universitatea 6:2, 6:1.
Dunky István KAC—Col. Jacobici TCR 6:3, 7:5.

Férfi páros I. o.:

Benche, Nagy—Segal Staadecker 6:1, 7:5.
Vészi, Simon—Sotropa, Sabau 6:1, 6:1.
Sztamári, Diamant—Güttler, Güttler 6:3, 13:11.
Straub, Szász—Aritonovici, Kraemer 6:3, 6:4.
Dimitriu, Gaster—Ujvárosy, Heinrich 6:0, 6:2.

Női egyes I. o.:

Schréderné Budapest—Ternovici U. 7:5, 6:1.
Devecseri Haggibbor—Marton NSE 6:2, 2:6, 11:9.
Gr. Szapáry Gabriella MAC—Weresz Jenőné KAC 8:6, 6:4.
Aszlán Baba AKE—Br. Flondor 6:0, 6:7.
Lates Csilla MAC—E. Aritonovici 6:2, 6:3.
Rosin U.—Paunescu Hellas 6:1, 6:3.
Arató KAC—Giurgiut Hellas 6:3, 6:1.

Férfi egyes II. o.:

Silberadorsf Blke—Cap. Serb Univ. 6:3, 6:2.
Tánczos Hellas—Farkas Ernő U. 6:2, 2:6, 7:5.
Godstein NAC—Faur U. 7:3, 3:6, 7:5.
Szász KAC—Tuteak KAC 4:6, 6:0, 6:0.
Petrovits Károly NSE—Szász KAC 6:3, 1:6, 6:1.
Friedrich MAFC—Damin KAC 6:1, 6:1.
Ferenczy Emil MAFC—Br. Wesselényi KAC w. o.
Güttler Ind. Sarnei—Albon Béla U. 6:3, 6:4.
Jacobici TCR—Weisz Imre Haggibbor 6:0, 6:1.
Simon Haggibbor—Dr. Grosz NSC w. o.
Székely AKE—Hientz KAC 6:2, 6:0.
Nagy Mózes Ind. Sarnei—Pusztai Álmán KAC 6:4, 6:2.

Siremléket, sirszegélyző rámát

továbbá minden kőfaragó-ipari munkákat művészies kivitelben, 3 évi jótállással, készíti

SZABÓ ENDRE kőfaragó iparvállalata

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 56. szám

Figyelmeztetés! Kérem cégemet Raktáron tartok: kül- és bel-
össze nem téveszteni más földi prima minőségű márványt és gránitot!

Güttler Ind. Sarnei—Vua Octavian KAC 6:0, 3:0, w. o.
Straub János KAC—Uran Géza Egyetértés 6:0, 6:1.

Vasárnap lesz Kolozsváron az első romániai tekézőverseny. Az újonnan alakult Romániai Tekéző Szövetség Möricz Béla szövetségi elnök vezetésével vasárnap, augusztus hó 3-án d. u. 3 órakor C. Motilor 30., volt Zajzon kerthelyiségben rendezi az első nyilvános versenyét: Kolozsvár tekebajnoki címért 1930. évre. Benevezett 15 tekéző klub bajnoka és 45 I., II. és III. helyezette. A nagyszabású versenyen a tekézőkön kívül a város és vidék közönsége résztvehet. Belépés díjtalan. A zsűriben a városi tanács és a sportszövetségek kiküldöttjei foglalnak helyet, valamint az FGG keretébe tartozó Tennis Club kiküldöttjei bejelentett részvételét. A szívós és ügyes szervezéssel megteremtett új sportág iránt rendkívül az érdeklődés és a verseny lefolyása izgalmasnak ígérkezik.

Színház — Művészet

A Magyar Színház iradjának közleményei:

MA ESTE FÉL KILENCKOR ÉS HOLNAP ESTE KILENC ÓRAKOR: HUSZÁRFOGÁS.

Két zsufolt nézőtér kiróbbanó tetszése avatta a pótidény legkedveltebb, legnépszerűbb darabjává a „Huszárfogás“-t. A közönség valóságos végigkacagja és végigtapsolja a „Huszárfogás“ minden jelenetét, minden szavát, minden ének- és táncszámát. A „Huszárfogás“ már csak kétszer kerül színre: Ma és holnap.

HOLNAP (VASÁRNAP) ESTE FÉL HÉT KOR: AKÁCFAVIRÁG. MOZIHELYARAKKAL.

Fráter Loránt népszerű hangulatos és rendkívül vidám operettje, az „Akácfavirág“ van holnap délutánra műsorra tűzve. Előadás előtt Fráter-nótákat fog játszani Kőrösi Dudas és zenekara. Kőrösi Margit és Réthely Ödön pedig a legszebb Fráter-dalokat fogják énekelni. Az előadás pont félhétkor kezdődik. Nagyon olcsó mozihelyárak: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Egy ötszemélyes páholy ára: 150 lej.

HÉTFŐN MOZIHELYARAKKAL: PEER GYNT.

Ibsen grandiózus drámai költeménye, a „Peer Gynt“ kerül színre hétfőn este a Grieg teljes zenéjével. Hogy a klasszikus mű előadását mindenki végignéhesse, nagyon olcsó mozihelyárak árán szerepel a hétfői előadás alkalmával.

MA (SZOMBAT) ÉJJELI FILM-ELŐADÁS. MINDEN NŐVEL MEGTÖRTÉNHETIK.

Ma este II órakor kivételesen éjjeli mozielőadás lesz a Magyar Színházban. Egy művészi kivitelű, de kissé kényes témájú filmjátékot fognak vetíteni, amelynek címe: „Minden nővel megtörténhetik“. Ezt az éjjeli előadást csak felnőttek nézhetik végig. Jegyek ezen előadásra már szombat délelőtt is válthatók a színház pénztáránál. Helyárak: 30 és 20 lej.

HOLNAP (VASÁRNAP) DELELŐTT II ÓRAKOR: HARC A LEVEGŐBEN. MATINÉ 15 ÉS 10 LEJES HELYARAKKAL.

Brillians műsora lesz holnap a Magyar Színház mozi-matinéjának. A „Harc a levegőben“ című izgalmas filmet vetítik, Barbara Kent-el a főszerepben. Vakmerő repülő bravurok teszik példátlanul érdekessé ezt a filmet.

MA UTOLJÁRA: ARANYTÁNC.
A Magyar Színház óriási filmatrakciója, az „Aranytánc“ ma utoljára látható a Magyar Színházban, a főszerepben: Dolores del Rio-val. Aki még nem látta ezt a hatalmas filmremeket, hiszen ma megnézi. Miután este színházi előadás van, csak három előadásban, 3, 5 és 7 órakor látható az „Aranytánc“. Helyárak: 20 és 10 lej.

HOLNAP (VASÁRNAP) DELUTÁN CSAK 3 ÉS 5 ÓRAKOR Mária Nővér (AVE MARIA).

Evek hosszú sora óta nem volt meghatóbb, gyönyörűbb és magával ragadóbb film-alkotás, mint a „Mária Nővér“ (Ave Maria). Egyetlen egy napra sikerült megszerezni ezt a gyönyörű filmalkotást s így a „Mária Nővér“ holnap (vasárnap) látható a Magyar Színházban, de csak két előadásban: 8 és 5 órakor. Helyárak: 20 és 10 lej.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA:
Szombaton, aug. 2-án este pont fél 9 órakor: Huszár fogás (Operett-ujdonosság, 3-adszor. Előadás kezdete kivételesen fél 9 órakor. Sorozatszám 339.)

Vasárnap, aug. 3-án este fél hét órakor: Akácfavirág. Fráter Lóránd 3 felvonásos operettje. Előtte Kőrösi Dudas és cigányzenekara Fráter nótái. Kőrösi Margit és Réthely Ödön Fráter-nótákat énekelnek. (Nagyon olcsó mozihelyárak: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám 340.)

Vasárnap este 9 órakor: Huszár fogás. (Operett-ujdonosság, 4-edszer. Sorozatszám 341.)

Hétfőn este 9 órakor: Peer Gynt. (Ibsen hatalmas drámai költeménye. Grieg kísérettel zenéjével. Nagyon olcsó mozihelyárakkal. Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám 342.)

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.
Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Betétkeket előnyös kamat mellett fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza! Olcsó kölcsönöket nyújt.

Fiókjait: Dej, Dicioșanmartin, Alba-Julia, Targul-Mures, Oradea és Timisoara. (Dés, Dicoș-szentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temesvár)

SAJÁT TOKÉI 143 MILLIÓ LEI

Alföldi Intézet: Torda-aranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. urda (Torda), Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Aiud (Nagyenyed), Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Odorheiu (Szász-elyudvarhely) és Cristur (Sz.-Keresztúr, Szászregenyvidék) Takarékpénztár és Hitel r.-t. Boghin (Szászregén), Népbank r.-t. Huedin (B.-hunad.) Szamosújvár —Hitelbank R.-t. Gherla (Ezamosújvár).

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Áruraktáral a vasút mellett.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA:

Szombaton 3, 5 és 7 órakor: Aranytánc. (Dolores del Rio). 20 és 10 lej. Helyárakkal.
Szombaton este 11 órakor éjjeli film-előadás: Minden nővel megtörténhetik. (Csak felnőttek részére). Helyárak: 30 és 20 lej. Főszereplők: Marcella Albani, Vivian Gilson és Jack Trevor.
Vasárnap d. e. 11 órakor 15 és 10 lej. Helyárakkal: Harc a levegőben. Izgalmas repülő fölvételekkel. A főszerepben: Barbara Kent.
Vasárnap 3 és 5 órakor csak egy napig: Mária nővér. Eneketől. Helyárak: 20 és 10 lej.

RADIO MŰSOR

Idő: Középeurópai

SZOMBAT, AUGUSZTUS 2

Budapest. 9.15: Grammofonhang. Delibes: Lakmé. Verdi: Othello. Doallé: Mikor a fehér orgona. Steinke: Anácska táncol. Garai Imre: Kis kertben minden este csalogány muzsikál. Eilenburg: Pétervári szánkázás. Lajtai —Békffy: Szervusz te von lizsédal. 9.30: Hírek. 12: Déli harangzó az Egyetem templomból. Időjárásjelentés. 12.00 A m. kir. Országos Tiszti Kaszinó szalózenekarának hangversenye. Michella Madrid — induló. Nicolai: A windsori vig nök — nyitány Longborough Summer noon — intermezzo. Delibes: Egy-veleg. Szirmai Albert: Szép az ici-pici női cipő. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés időjárásjelentés. 2.30: Hírek. 4: Fáy Ilona novellái: A leánynező. Váloper. Felolvassa a szerző. 4.45: Pontos időjelzés időjárásjelentés, hírek. 5: A Szociális Missziótársulat előadása. Farkas B. alapító főnökasszony: „Missziós üzenetek. 5.40: A m. kir. I. honvédegyezred zenekarának hangversenye az Angol parkból. Karnogy Fricsei Richard Linka: Rákoczi emléke — jellemkép induló. Volsteadt: Jolly keringő. Reisinger: A sziklamalom — nyitány. Leoncavallo: Bajazzók — ábránd. Strauss: Cigánybáró egyveleg. Lehár: Cigányünnepély. 7: Kállay Miklós előadása: Minden oroszok első cárja. 7.30: Hangverseny.

Bécs. 20: A saleburgi ünnepi játékok közz. Utána zenekar.
Berlin. 19.30: Kvintett.
Breslau. 22.35: Szórakoztató zene.
Frankfurt—Stuttgart. 19.30: Hírek indulók. 23: Grammofon.
Köln 20: Vidám est.
Varsó. 20.15: Filharmónikus hangv.
Poznan. 20.15: Népszerű hangv.
Milánó. 20.30: Vegyes hangv.
Róma. 21.02: Szórakoztató hangv.
Prága. 20.30: Balalajka zene. 21: Fűvés zenekar.
Pozsony. 16.30: Operettzene.
Brünn. 18.30: Operaáriák és dalok. 23: Katona zene.
Oslo. 22.30: Gramofontézene.
Toulouse. 21: Operettzselepek Vadász kürt szóló, harmónikázás.

BENAMY: „KAJUT“. (Teljes kiadás) Ára 60 lej. Kapható az Új Kelet könyvtárában.

Anton Rosenzweig Cluj
מרים אונר טלחים נאמדהאנדלונג
Héber könyvek
gyapju és selyemtalleszek
nagykereskedése. — Gyári árak!

Apróhirdetések

ABISCH HOBOVITZ rabin Sápántá, Jud. Maramures 100 talmudistából álló jesivája felvessz új tanulókat egyben népkönyvtárához részére a hittestvéreinek támogatását kéri.

JÓZSU kóser házi-kozt kiharására is 40 lelet kapható személynként. Manduláné, Str. Paris 38.

ELADÓ LADÁK Mátyás-utca 1. sz. udvar, omelet.

ÉRTESÍTÉS!
Elvállalom kézimunkáknak reintrozását, régi keretek aranyozását és javítását. Estánként állandó kiállítás. Somlyai aranyozó Str. Iuliu Maniu.

INTELLIGENS AKVIZITÓRT felvessz Le-pagó.

MODERN BUTOR ebédlő, háló eladó Eötvös-utca 10. (Str. Berthelot) földszint.

XIII EVF. Cluj-Kolozsvár augusztus 1930 ÉV

Az Új Kelet az es és bányái zsidó napilap.
Cikkelaik utánni árrás megjelölés me
És iratekat nem is megörésükre

Sok igazolt egy igaz

Hajdan, a liberál Romániát — többek ványok hazájának nek az elnevezésnek mégtelenül enyhébb szommesetre sem sz. Még ma is gyakran széles e hazában nem becsületesség, tiszt hasznos élet teszik az igazolványok.
Es érdekes, hogy n nek mindenféle „m nyok birtokában, ezekre szükségük, a esileg igazolhatatlan vány-rendszer a re rendszere, ahol min ahol a zsarnoki ur egy-egy petrolört se uralmának egy-egy Sajnos, ha enyhü még ma is megtört kérvényhez, egy-egy toskmány megszer zolvány csatolása ténny a polgárság zégezényebb réteget olyan megalázásnak re nyugati országok se mernének a ható

Az új igazolzat egy passzusa, mely szik teremteti az igazolzatban. Ez a kedik, hogy az ország mára személyazonos állítandók ki, melyek lasztási igazolványu ni. Ebben az igazol tüntette az államp zás és lakás is, teh feleslegessé teszi m sági, bejelentőhivat kozási igazolványok feleslegessé tenné, h let valóban a demo méltóság szempontj előtt és érvényt szer lis követelménynek sebb vezekturalval bürokráciával, minél kevesebb idő kosság számára. De pont is, mely kiván zolvány rendszert zolvány-torturák le az, hogy az eddigi reneteg legitim és emésztettek fel a k kalmával, a rend oyan tág lehetőség zinte megborsózá visszaemlékezés hat

Az új igazolvány olesón, 10 lejert áll tősségek, nemcsak nyokul kell szolgál gossé kell tenniük zendő más igazolvá ványok elégnék k hogy felmutatása sokratikus vezektat edjűt utleveleimket, kozásban: bíróságok előtt, igazolásu Ha nem így lesz, csak egy újabb iga a többi mellé, — semmi jó, semmi e bőlőle s a visszaelős zselölásoknak, a hi oyan újabb lehető melynek rögs és lontul jól ismerjük Reméljük, hogy v uttal nem fogunk igazgatási törvény ben jött létre, tel is ragaszkodnia ke vok minimumához, a polgári és ember az egyéni szavahilo